

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. Continuatur responsio ad sextum argumentum. Ex p. 6. tr .3. res. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

docetque esse fallacia & periculis plena, & expressè contra factos Canones; & propterea Confessores & Religiosos debere consulere Regibus, ne iritent Deum contra se in adinventionibus suis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Caterum quidquid fuerit de tali consuetudine, & an obseruata fuerit in Regno Gallie, certum est his temporibus consuetudine ista non grauari amplius statum Ecclesiasticum per constitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quæ sita extra manum suam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam soluere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquisitiones rerum stabilium per Clerum factas, Vide Annaum Robertum lib. 2. rerum iudicatarum, cap. 21. Adde quod aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium in Apologia pro libertate Ecclesiastica, ad Gallum Francum, fol. 14. Antonium Bonium in respons. ad considerationes Pauli Seruicæ, part. 3. ad quartum argumentum, fol. 44. Paponium lib. 1. capite 5. num. 5. & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia supra audimus Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hispanum; Et is erit Ioannes Beltran de Gueuara in propugnac. libert. Ecclesiast. assert. 1. §. 6. num. 12. vbi sic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Castellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintia anno 1442. scripta in libro ordinationum Regum Catholicorum l. 7. tit. 9. lib. 5. Ordinari. Veter. Reg. Cathol. vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptis à Regia iurisdictione: Quod si alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam imposuit super ipsis rebus; ita vt cum hoc onere transeant ad quocumque, iuxta doctrinam Bartoli in l. rescripto, §. 1. de mun. Quæ lex merito à Catholico, & à sapientissimo Rege, ac Domino Nostro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requiescere credimus) non fuit recopilata in noua recollectione Legum nostrarum eius iussu edita; immò fuit inde sublata, ac proinde correctæ, iuxta procerum illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ est l. 3. tit. 3. lib. 1. quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Ecclesiasticam. Ita Gueuara. Vide me ipsum in part. 4. tract. 1. resol. 57. vbi multos alios Doctores adduco asserentes leges Amortizationis esse contra libertatem Ecclesiasticam, quibus adde Adamum Tannerum in defens. Eccles. libert. lib. 2. c. 17. fol. 435.

RESOL. XIX.

Continuatur responsio ad sextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Resol. 11.

§. 1. AD exemplum verò Regni Portugallie, in quo Anonymus asserit similem legem adesse prohibentem bona stabilia in Ecclesias alienari posse. Respondeo, vt constar ex Regestis Innocentij II. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugallie Sanctius, & Alphonus III. & Dionysius quasdam prauas consuetudines & leges contra Ecclesiasticam libertatem in eo Regno introductas moniti sunt abolere. Sed quia hoc facere distulerant, Alphonus, & Dionysius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto suppositum. Et tandem Rex Dionysius precibus Prælatorum Re-

gni Portugallie à Nicolao Papa I V. fuit absolutus, cum à Gregorio X. fuisset excommunicatus ad quem effectum fuit habitum publicum consistorium, in quo Regis Dionysij Oratores præstiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Ecclesie, vt patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus sui 11. id est, anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenses fuerant à vinculo, quo tenebantur soluti.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugallie adhuc iustificare ex privilegio & concordato obtento à Summo Pontifice: quod si re vera extet, videant illi ad quos spectat: nam Doctissimus & Amantissimus Dominus meus Franchiscus Albici S. Officij Assessor in quodam responso firmat tale privilegium seu concordatum non extare & certè qui privilegium se dicit habere tenetur illud in authentica forma demonstrare, vt patet. ex cap. 1. de fid. instrument. & ex cap. porro, de privileg. ibi Abbas, Decius & alij, quos citat & sequitur Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 3. c. 3. n. 5. Rota Romana in vna Oscesi Canoniciatus die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna. & docet nouissime Ioannes Antonius de Sauta in voto Platonis de primis instantiis, & aliis recursibus §. 1. fol. 48. col. 2. quibus adde Pelantium tract. de immu. Eccles. disp. 3. n. 2. vbi sic asserit: Dico esse videndum, an verè is habeat privilegium, qui dicitur habere; & ipsius esse illud ostendere, quando fiat instantia; item fuerit in vnquam derogatum. Ita ille.

3. Non desinam tamen hic adnotare, quod etiam supposita iustitia dictæ legis in Regno Portugallie adhuc aliqui asserunt licitum esse instituere Capellas & Oratoria, & Anniversaria Missarum in Ecclesiis Regularium; vnde Anastasius Germonius in asserione libertatis Ecclesiasticæ, cap. 7. fol. 75. sic asserit. Hac quoque lege minus obstant aliud Religiosis adinuentum est remedium, quo immobilia qualicumque sint, ipsis acquiri possunt impune. Vt etenim receptum est, vniciuique priuato licere in Ecclesiis Regularium Oratoria seu Capellas instituere, vel certum Missarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè potest bona stabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus & Monasteriis iuste acquirantur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum est huiusmodi obligationes paruo temporis intervallo euanuisse in maximum priuati mentium detrimentum. Ita Germonius loco citato.

4. * Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Ecclesiis relinquerentur in Regno Angliæ. Respondeo cum Ferdinando de Bastidia in Antidoto ad considerationem Pauli Seruicæ in resp. ad arg. 47. fol. 125. stante iniquitate huius Regis, ipsosmet Anglos in regno seditionem excitasse cum periculo Regis, qui tandem dictam legem sustulit: & quia Codex Bastidie rarus est, ponam hic eius verba. [La legge che fece Odoardo, lo pose in estremo pericolo della sua rouina: per che questo Eccellso cagionò ne subditi vna manifesta Rebellion; onde fù forzato a suo mal grado rinouasse la legge fatta.] Vnde apparet ipsosmet Laicos cognouisse iniustitiã talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruicæ in defens. cens. Paul. V. c. 7. fol. 142. sic asserunt. [Odoardo Rè d'Inghiltèrra fece tale legge ma non potena farla, percid malamente la fece.] Idem etiam docet Antonius Bonius in respon. ad considerationes Pauli Seruicæ, p. 3. ad 10. argumentum, fol. 42.

* Sup. hoc supra in tr. 2. Ref. 14. §. 7. ad quartum à lin. 6. verif. Adde quod & in aliis verif. eius not.

* Sup. hoc supra in Ref. 9. §. vlt. in fine.

Sup. hoc cur-
sim ibidem,
in lin. vi.

5. Ad exemplum de quibusdam statutis Germaniæ, quod affertur ex Gail. Respondeo dictam Gail dixisse prius esse communem opinionem, ut hæc statuta non afficiant Clericos; postea subdit in Germania observari contrarium. Itaque si communis opinio habetur pro veritate iuris, iuxta notata in *cap. signivaris, de consil.* Ergo, quod in contrarium servatur, est de facto; quod allegare est allegare inconuenientia, de quibus conqueritur Papa in *cap. Clericis, de immunitate, c. 6.* dicens: quod nonnulli Ecclesiarum Prælati, & Ecclesiastica persona trepidantes, ubi trepidandum non est, transitoriam pacem querentes, plus timentes majestatem temporalem offendere, quam æternam, ab usibus præiudicantibus liberati Ecclesiasticæ non tam temerarie, quam improvidè acquiescunt.

6. Sed ad dicta exempla Germania & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Respondeo cum Antonio Bouio in *respons. ad considerat. Pauli Seruati, part. 3. ad 10. argumentum, fol. 42. & 46.* vbi sic ait. [Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Salfonia vi fosse tale legge mà se la fece, s'ha da tenere per fermo la facesse di consenso de Vesconi; essendo che esso non promulgaua manco le leggi Ciuili senza il Consiglio de Vesconi, come se può vedere nelle Prefattioni delle sue Capitolari. E se in alcun stato de Germania vi furono simili leggi, furono riuocate da Federico II. & da Carlo IV. Imperatori, ed in specie questa, di cui trattiamo. E fu statuto che se l'auuenire alcuno la tornasse à fare, fussero ipso iure nulle. E queste constitutioni Imperiali sono referitte, e confermate dal Concilio Constantiense. Ne gli altri Regni di Spagna, non è vero che vi sia simile legge. E vero che Ferdinando terzo fece vna simile legge contra le Monache di Sã Domenico de Madrid: mà non si tosto fu ammonito del Papa Gregorio IX. con vn suo Breue, che la riuocò, come riferisce Ferdinando del Castillo nell'istoria del Domenicano *lib. 1. c. 41.* Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, è con Carlo V. è con Filippo II. che si prouedesse di fare questa legge, allegando molte ragioni dannose, ed inconuenienti; però non si sono mai questi Religiosissimi Principi arrogato di portarla fare, ne preso ardire di farla, fu loro fatta istanza di questa legge nelle Corti fatte in Valladolid nell'anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segouia nell'anno 1592. alla petitione 61. e nelle Corti di Madrid nell'anno 1534. alla petitione 9. In quelle de Valladolid nell'anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta istanza molestati & importunati questi Principi, non però mai fecero tale legge, ne dissero di poter la fare: mà sempre risposero, che hauerebbero procurato col Papa, che conuandasse si facesse, e la confermassè.] Hac usque Bouius.

Sed quid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in sua additione contra nostram sententiam adducit; cum non quod factum sit, sed quid fieri debeat spectandum sit. *ex leg. sed licet. ff. de offic. Præsid. & ex cap. cum causam, de elect.* neque exempla nisi bona sequenda sunt, ut tradit Aulus Gellius *lib. 10. Noctium Atticarum, cap. 19.*

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem quam de fensionis causa coactus sum solius explicare & quia cum in prima impressione dictæ 5. partis fuerit apposta Additio simpliciter siue additamento reuiforis; aliqui putauerunt me sententiam mutasse, & illius fuisse Auctorem, & non nostrum. Anonymum cui in mentem redeam verba D. Hieronymi *Epist. 2. ad Nepor.* similem legem, quam ipse defendit, detestantis, & sic asserentis. *Sacerdotes Idolorum, arripit & scorta, hereditates, c. solis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur.* Ita ille.

RESOL. XX.

An Statutum, siue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 3.

§. 1. Negatiuè respondet Azeuedus *tom. 3. lib. 5. tit. 10. l. 11. num. 18. recopil.* & Matienzo etiam in *l. 11. tit. 10. lib. 5. gloss. 5. num. 3.* & Vasquez *opus. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34.* vbi sic asserit. Notandum quod *lib. 11. tit. 10. lib. 5. recopilat.* efficitur nulla ipso iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto utpote Clerico, quia præsumitur, quod fiat in fraudem tributi Regij, & existimo in conscientia esse nullam donationem, nec id est contra immunitatem Ecclesiasticam, Ita Vasquez.

2. Sed multi contrariam sententiam docent per ea, quæ adduximus *infra in resolu. 14.* & putant non posse legem Ciuilem hanc præsumptionem inducere, ut alienatio facta in Ecclesiam, fieri videatur in fraudem Filii, vel tributorum, & ob id esse validam docent; & ego puto contra Vasquez, etiam opinio negatiua esset sequenda, talem donationem si non fieret in fraudem tributorum esse validam, non solum in foro conscientia, sed etiam in foro externo, & ideo Inrisconsultus Flores de Mena *var. 99. lib. 2. quest. 21. §. 2. num. 73.* sic asserit. Si absque vlla fraude, & in casibus à iure permisis aliquis fecisset donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quod tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam administrationem rerum suarum modo licito, & in casibus à iure permisis, nec irritat ipso iure dictam donationem, sed solum præsumit fraudulentam, & eam annullat ipso iure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de suo iure; ad quid ergo seruiret illa licentia, si donatio semper, & quacumque via esset nulla, quia tali existenti, quidquid allegasset, vel ab illo, vel ab ipsius bonis posset Fiscus sua tributa exigere. Vnde aperte concludendum est præsumptionem in illa lege, non esse iuris, & de iure; quia potest probari contrarium, sed solum iuris, ac proinde esse nullitatem præsumptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum est etiam quod dicta præsumptio non procedit ex sola donatione, nisi cum donatione alia suspicio, & indicium appareret.